

Eduard Toda, retratat per Ramon Casas

És representat ja setantí, aparentment assegut, ben abillat, amb una mirada atenta i serena

Retrat d'E. Toda, per R. Casas (MR 15178. Fot. de l'arxiu del Museu de Reus) | Cedida

Eduard Toda i Güell (Reus, 1855 - Poblet, 1941) fou advocat, cònsol, escriptor, etnògraf, numismàtic, sinòleg, egipciòleg, historiador, bibliòfil i gestor i defensor del patrimoni cultural. Fill il·lustre de Reus, Toda és un dels catalans més universals i interessants de la seva època. Va néixer en la casa número 1 del carrer de Jesús, on ara hi ha cal Navàs.

Als 12 i 13 anys va demostrar els seus incipients dots de poeta, escriptor i comentarista polític en la revista manuscrita *El Arlequín* (tot col·laborant amb els seus companys de batxillerat Josep Ribera i Antoni Gaudí); als 14 va obtenir el títol de batxiller en Arts; als 15 era un dels redactors d'*El Eco* del Centro de Lectura -en la qual també col·laboraven habitualment el seu oncle matern Josep Güell i Mercader (1839-1905) i el seu amic Joaquim Maria Bartrina (1850-1880)- i va publicar també el seu primer llibre (una descripció històrica del desamortitzat monestir de Poblet);

dels 16 en endavant va col·laborar en diversos periòdics reusencs i madrilenys; als 18 es va llicenciar en Dret i ingressà en el ministeri d'Estat; als 21 fou destinat a Macau (que aleshores era una colònia portuguesa a la Xina) com a vicecònsol; als 29, amb el mateix càrrec, va anar al Caire; als 32, en comissió de serveis, al consolat de Càller... Fou tot un personatge: brillant, polifacètic, políglota, hàbil, generós i amb una gran capacitat de treball.

La seva curiositat i les seves excel·lents aptituds el van portar a interessar-se -entre altres qüestions- per la vida i la cultura de la Xina i d'altres països de l'Orient llunyà, per l'egiptologia (va inventariar i publicar la primera tomba egípcia trobada intacta) i per la pervivència de la llengua catalana a l'Alguer, tot publicant llibres tan destacats com *La vida en el Celeste Imperio* (1887), *A través del Egipto* (1889) o *Un poble català d'Itàlia. L'Alguer* (1888).

Després d'una carrera consular intensa, en ciutats portuàries i comercials tan importants com l'Havre, París, Londres o Hamburg, i de fer fortuna amb negocis naviliers a Anglaterra (1901-1919), s'instal·là a l'antic monestir d'Escornalbou, que rehabilità, envoltat de múltiples obres d'art i de milers de llibres. Fou president de la Comissió provincial de Monuments, de la Societat Arqueològica Tarraconense, de l'Acadèmia de Bones Lletres, dels Jocs Florals de Barcelona i del Patronat de Poblet; vocal de la Junta de Museus de Barcelona i de la del Centre de Lectura de Reus (entitat a la qual va fer diverses donacions); membre dels patronats de la Biblioteca Museu Víctor Balaguer i del Museu Municipal de Reus; professor de l'Escola de Bibliotecàries, etcètera.

Des del 1930, va poder fer realitat el seu somni juvenil, la restauració monumental i patrimonial de Poblet, lloc on es va morir i va ser enterrat enguany fa 80 anys. Va fer amistat amb molts personatges coetanis rellevants, entre els quals diversos artistes, com el gran pintor i dibuixant Ramon Casas i Carbó (Barcelona, 1855-1932). Pels volts de 1925-1927, probablement durant una estada a Escornalbou, Casas retratà Toda en un dibuix que aquest va fer reproduir en una mena de làmina impresa que lliurava -amb dedicatòria manuscrita- als seus amics i a determinats i il·lustres visitants i que podem trobar fotografiada en les biografies todianes publicades per Eufemià Fort (1975) i Jordina Gort (2015).

Toda hi és representat ja setantí, aparentment assegut, ben abillat, amb una mirada atenta i serena i una expressió pensativa que sembla reflectir la gran experiència vital fins aleshores acumulada. El retrat original, a llapis carbó, fou donat l'any 2016 al Museu de Reus per la besnéta Teresa Toda Iglesia, arran del 75è aniversari de la mort del patrici reusenc. Amb el número de registre MR 15178 i unes dimensions de 48 x 62 cm, aquest excel·lent retrat ha fet part de diverses exposicions, la darrera de les quals va ser *Negre sobre blanc. Col·lecció de dibuixos del Museu de Reus* (2019-2020).